

Liisa Aholainen, Jaana Räsänen
Arkkitehtuurin ja muotoilun parissa

Arkiympäristö – kaikkien yhteinen ja aina läsnä

Meitä ympäröi monipuolinen ja moniarvoinen ihmisten toisilleen suunnittelema ja valmistama ympäristö aina pienistä esineistä rakennuksiin ja kaupunkeihin. Tämä ympäristö vaikuttaa meihin, halusimmepa tai emme. Tulkitsemme sen viestejä paitsi tietoisesti myös tiedostamatta ja toimimme sen mukaisesti: ostamme kädessä mukavalta tuntuvan esineen, istumme kutsuvalle puistonpenkille, kierrämme kaukaa ahtaan ja pimeän alikulkutunnelin tai palaamme yhä uudestaan paikkaan, jonka viehätystä emme pysty analysoimaan.

Ihminen muokkaa elinpiiriään ehkä enemmän kuin mikään muu maapalloa asuttavista lajeista. Suunnittelun ammattilaisten lisäksi tavallisilla kansalaisilla on nykyisin sekä oikeus että velvollisuus osallistua oman ympäristön ylläpitämiseen ja sitä koskevaan päätöksentekoon. Me kaikki vaikutamme jatkuvasti päivittäisillä toimillamme ja valinnoillamme. Minkälaisin keinoin lapset ja nuoret voivat vaikuttaa ympäristöönsä?

Suunnittelijan työ – tavoitteena kaunis, kestävä ja käyttökelpoinen

Arkkitehtuuri ja muotoilu ovat taidetta. Aina läsnä olevana käyttötaiteina ne kuitenkin sijoittuvat taiteen ja arjen ilmiöiden välimaastoon. Arkkitehdit ja muotoilijat ovat fyysisen ympäristön suunnittelun ammattilaisia, jotka luovan suunnitteluprosessin myötä sovittavat yhteen eri lähtökohdista kumpuavat tavoitteet.

Arkkitehdin työ ei ole ainoastaan yksittäisten rakennusten suunnittelua. Suunnittelukohteita voivat olla myös rakennetun ympäristön pienimmät yksityiskohdat ja suurimmat kokonaisuudet – ja tietenkin kaikki siltä väliltä. Uudissuunnittelun lisäksi voi arkkitehdin työ liittyä vanhan vaalimiseen, elvyttämiseen ja korjaamiseen.

Myös muotoilijan työkenttä on laaja. Muotoilija voi työskennellä teollisten tai taidekäsitöksi luettavien tuotteiden parissa, minkä tahansa tuotteen muodonantajana. Graafinen suunnittelija, tekstiili- ja vaatesuunnittelijakin ovat muotoilun erityisosaajia. Muotoilijat suunnittelevat myös erilaisia ihmisen toimintaa ohjaavia kokonaisuuksia, jotka eivät ole yhtä käsin kosketeltavia kuin esineet.

Muotoilijoiden ja arkkitehtien vastuullisena tehtävänä on auttaa ihmistä asumaan ja toteuttamaan arkista elämäänsä.

Kaupunkitila muodostuu rakennusten väliin jäävistä alueista: toreista, aukioista, kaduista, puistoista ja pihoista. Kaupunkitila on sekä arkkitehdin että muotoilijan työkenttää. (kuva: Jaana Räsänen)

AMPiainen taide- ja ympäristökasvatuksen kentässä

Opetuksessa voidaan arkkitehtuuria ja muotoilua lähestyä monin tavoin ja monista eri näkökulmista.

Kirjallisuuden, internetin ja museoiden lisäksi arkiympäristö tarjoaa opetukseen ehtymättömän virikeaineiston ja tutkimuskentän. Se kertoo meille paitsi tästä päivästä myös menneisyydestä ja saattaa lisäksi antaa vinkkejä myös tulevasta.

Ympäristökokemuksista ja ympäristön herättämistä tunteista voidaan ammentaa ideoita monimuotoiseen taiteelliseen työskentelyyn.

Ekologisuuteen ja kuluttamiseen liittyvät asiat ovat olennaisia materiaalisen ympäristön pohdinnassa. Tietoisemman tarkastelun ja hoksaamisen kautta oppii kenties tekemään kestävämpiä valintoja. Myös omien esteettisten mieltymysten tunnistaminen auttaa valitsemaan kulutushyödykkeitä, joita haluaa käyttää pitkään. Historian tuntemus on yleissivistystä, joka voi lisätä sekä nykyajan ilmiöiden ymmärrystä että eri aikojen esineiden ja ympäristöjen arvostusta.

(kuva: Olavi Aholainen)

”Esineestä voi tulla vademecum, vakituinen seuralainen, retkitoveri taipaleella. Siihen voi siirtyä haltijansa matkakokemuksia. Kaikesta huolimatta muistoesineemme elämä on lainaelämää. Siitä heijastuvat meidän elämämme vaiheet, niin kuin kuusta peilautuu auringon valo.”(Severi Parko: Kunniaistuini ja muita aiheita, 1994)

Suunnitteluprosessi valottaa arkkitehdin ja muotoilijan ammatinkuvaa. Sen omakohtainen läpikäyminen lisää tietoisuutta siitä, miten suunniteltu ympäristö on syntynyt sekä opettaa luovaa ongelmanratkaisua ja prosessinomaista työskentelyä. Nämä ovat moniin yhteyksiin sovellettavissa olevia elämäntaitoja. Esineen valmistaminen tai ympäristön muokkaaminen itse ovat iloa tuottavia kokemuksia.

Arkkitehtuuri- ja muotoiluprojektit tarjoavat mahdollisuuden myös eheyttävään opetukseen. Niistä molemmista löytyy kuvataiteen lisäksi yhtymäkohtia myös muihin oppiaineisiin – itse asiassa lähes kaikkiin!

Opetuksen näkökulma ja painotus vaihtelevat riippuen siitä, onko opettajana alan ammattilainen vai pedagogi. Opettajan vastatessa useiden aihealueiden opettamisesta

tuo arkkitehtuurin tai muotoilun ammattilainen mukanaan ensikäden tietoa ja kokemuksia omasta alastaan. Arkkitehtuurin ja muotoilun päivä kouluissa tarjoaa opettajalle mahdollisuuden hyödyntää alan erikoisosaajaa ja muokata tämän tarjoamaa osaamista opetuksen työvälineeksi.